

MASARYKOVA UNIVERZITA

Politická geografie

zimní semestr 2008/2009

Organizace kurzu

- ❏ **Přednášky** – základy vědní disciplíny, geopolitika, teorie ...; účast dobrovolná
- ❏ **Semináře** – účast povinná na 75 %, prezentace práce na zadané téma => samostatnost a důraz na analytické myšlení; postupné probírání jednotlivých znaků a charakteristik států, individuální aplikace poznatků na vybraný stát, zdroje informací, práce s odbornými texty

Organizace kurzu

- 1. Závěrečný test (získání min. 70 bodů ze 100 možných)
- Test je možné dvakrát opakovat v náhradním termínu

- 2. Prezentace seminární práce před publikem

- Výjimky z limitu 70 bodů nejsou možné

Kontaktní koordináty

➤ Ing. Mgr. Libor Lněnička

➤ Konzultační hodiny: Pondělí 13:00 – 15:00 hod.
 Úterý 10:00 – 12:00 hod.

Obsah a předmět kurzu

Přednášky

1. Úvod do studia politické geografie. Teoreticko-metodologické základy předmětu.
2. Geopolitické základy Československa. Česká státnost jako omyl?
3. Stát, jeho území a hranice. Vnitřní hranice státu. Typy a funkce státu. Politický systém státu.
4. Vybrané politicko-geografické problémy obyvatelstva - mezinárodní migrace a jejich geopolitické důsledky.
5. Územní politické jednotky v mezinárodní spolupráci.

Obsah a předmět kurzu

Přednášky

6. Politická mapa světa v kontextu státu.
7. Geopolitické aspekty současných regionálních problémů - Evropa a následnické státy Sovětského svazu.
8. Globalizace a její společenské a geopolitické důsledky.
9. Integrovační procesy ve světě.
10. Specifikum přeshraničních vazeb mezi ČR a SR po rozpadu Československa.
11. Aktuální politické dění ve světě.

Literatura k studiu

Povinná

1. **BAAR, V., RUMPEL, P., ŠINDLER, P.: Politická geografie. Vyd. 1. Ostrava : Ostravská univerzita, 1996. 91 s. Učební texty Ostravské univerzity.**
2. BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch.: Ekonomie evropské integrace. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 478 str.
3. BRABEC, F., HORNÍK, S., CHALUPA, P.: Poznámky k politické geografii. Brno: Institut meziobor. studií, 1998
4. HYNEK, A., DRÁPAL, M., WOKOUN, R.: Úvod do politické a regionální geografie. Brno: Přír. fakulta UJEP, 1988.

Literatura k studiu

Povinná

5. **JEHLIČKA, P., TOMEŠ, J., DANĚK, P. (EDS.): Stát, prostor a politika. Vybrané otázky politické geografie. Praha: KSGRR PŘF UK, 274 s.**
6. KREJČÍ, O.: Český národní zájem a geopolitika. Praha: Universe, 1993. 179 s. ISBN 80-901506-2-4.
7. LIŠČÁK, V., FOJTÍK, P.: Státy a území světa [Liščák, 1998]. 2. aktualiz., přeprac. a roz. Praha : Libri, 1998. 1095 s.
8. **ŠINDLER, P.: Základy politické geografie. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1986.**

Literatura k studiu webové rozhraní

- <http://www.politicalresources.net/>
- <http://www.electionworld.org>
- <http://www.geohive.com/cd/index.php>
- <http://www.worldstatesmen.org/>
- Webové stránky předních médií v ČR

Literatura k studiu

Dobrovolná

1. **BAAR, V.: Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus? Ostrava: OU+Tilia, 2002. 416 s.**
2. FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská Unie. CDK Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003.
3. HALÁS, M. Cezhraničné vazby, cezhraničná spolupráca. Bratislava: UK, 2005. 152 s.
4. KORČÁK, J. Geopolitické základy Československa. Jeho kmenové oblasti. Praha: Orbis, 1938.
5. KREJČÍ, O. Geopolitika stredoevropského prostoru. Horizonty zahraniční politiky České republiky a Slovenské republiky. Praha: Ekopress, 2000. 320 s.

Základy PG

- Vztah mezi geografickým prostředím a politickými jevy a procesy
- základem PG jsou ...
 - geografické prostředí
 - politická organizace prostoru
- mezi nimi existují oboustranné vazby ...
- prostředí ovlivňuje prostorovou dimenzi politiky
- politika ovlivňuje prostředí

Geografické prostředí ovlivňující politiku

- pro vznik a územní podobu Britského impéria byly mj. důležité:
- ostrovní poloha -> jediná cesta k vyřešení problému národní obrany byla převaha na moři -> po jejím získání nástroj imperiální expanze
- mořské proudy -> dopravně únosné směry expanze -> kolonizace určitých teritorií

Geografické prostředí ovlivňující politiku

- pro podobu Polska byly důležité mj.:
- -> řeky -> podpora komunikace v ose povodí -> vznik historických státních útvarů vázaných na povodí s jádrem na řece v centrální poloze

Politika ovlivňuje prostředí

- ➔ proč je to v cizině „jiné“?
 - vypadají jinak
 - fungují jinak
 - myslí jinak (?)
- ➔ zjevné ve fyzické sféře
- ➔ často zjevné i v socioekonomické sféře
Brünn/Brno/Štatl Olmütz/ Holomóc/ Olomouc / Olmik
- ➔ proč žijí v Hodoníně Češi a ve Skalici Slováci?
- ➔ proč Češi vstávají tak brzy do práce?

Definice politické geografie

- ❏ Politická geografie je geografická disciplína zabývající se vzájemným vztahem a působením geografického prostoru s politickými procesy a jevy v něm. (KLASICKÁ DEFINICE)
- ❏ Politická geografie je studium procesů, které vytvářejí národy a státy ve složitých vazbách a souvislostech s geografickým prostředím.(GARDAVSKÝ (1994))
- ❏ Zabývá se utvářením mocenských vztahů v prostoru. Zkoumá, jak moc modeluje prostor a jak geografické faktory ovlivňují míru a podobu politické moci. Na rozdíl od geopolitiky pracuje na více analytických úrovních (od globální až k jedinci).

Definice politické geografie

- Nemá pevně danou definici, ale vychází ze:
 - politologie
 - sociologie
 - geografie
 - historie
 - ekonomie

- ...jde o politické studie realizované geografy využívající techniky spojené s prostorovou perspektivou

Definice politické geografie

- Součástí human geography (geografie člověka) spolu s:
 - sociální
 - ekonomickou

- ...jde o politické studie realizované geografy využívající techniky spojené s prostorovou perspektivou

Krátká historie PG

- ❏ Samotný pojem politická geografie je převzatý z názvu knihy německého geografa a přírodovědce **Friedricha Ratzela** (1844 – 1904) ***Politische Geographie*** (München, 1897).
- ❏ po druhé světové válce se přesunulo těžiště politické geografie do Spojených států amerických (Saul Cohen, Nicholas Spykman, A.T. Mahan, Samuel P. Huntington /publikace *Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu*/).

Obory PG

- Geopolitika – věda o hlavních typech mezinárodních politických regionů.
- Interpretace politické mapy (Politická diferenciacie světa) – studuje politickogeografickou charakteristiku států.
- Správní a administrativní členění – zaměřuje se na analýzu a vývoj státní správy, správních a administrativních celků, vztahy centra a periferie apod.
- Geografie integrace – studuje nejrůznější integrační formy, procesy, důvody, klasifikace integrací.
- Geografie síly – zabývá se souvislostmi ekonomického významu a vojenské síly, vojenskými doktrínami apod.
- Geografie konfliktů – jedná se o velice moderní a perspektivní část politické geografie, studuje typologie, formy, příčiny, důsledky a perspektivy konfliktů ve světě.
- Volební geografie – v současnosti nejrozšířenější a nejpopulárnější část politické geografie, viz samostatná kapitola.
- Vexilologie – nauka o vlajkách, praporech, vlajkové etiketě, státních symbolech; v současnosti tvoří státní symboly součást moderních atlasů.